

Uudistuksen suunta – käännepohdasta kohti vaikuttavia ratkaisuja

Terveys ja talous -päivät

27.8.2026 Rovaniemi

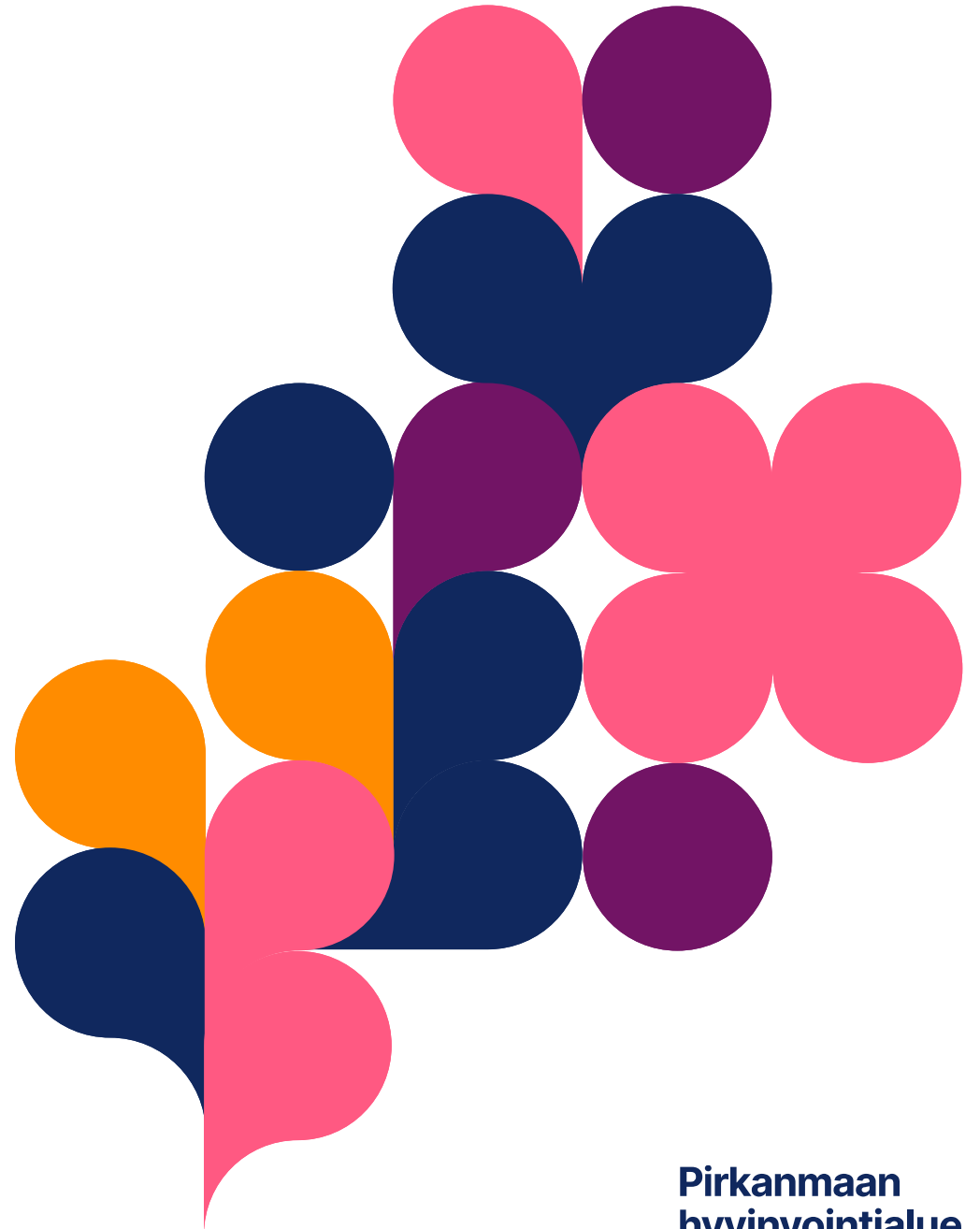


Marina Erhola,
hyvinvointialuejohtaja

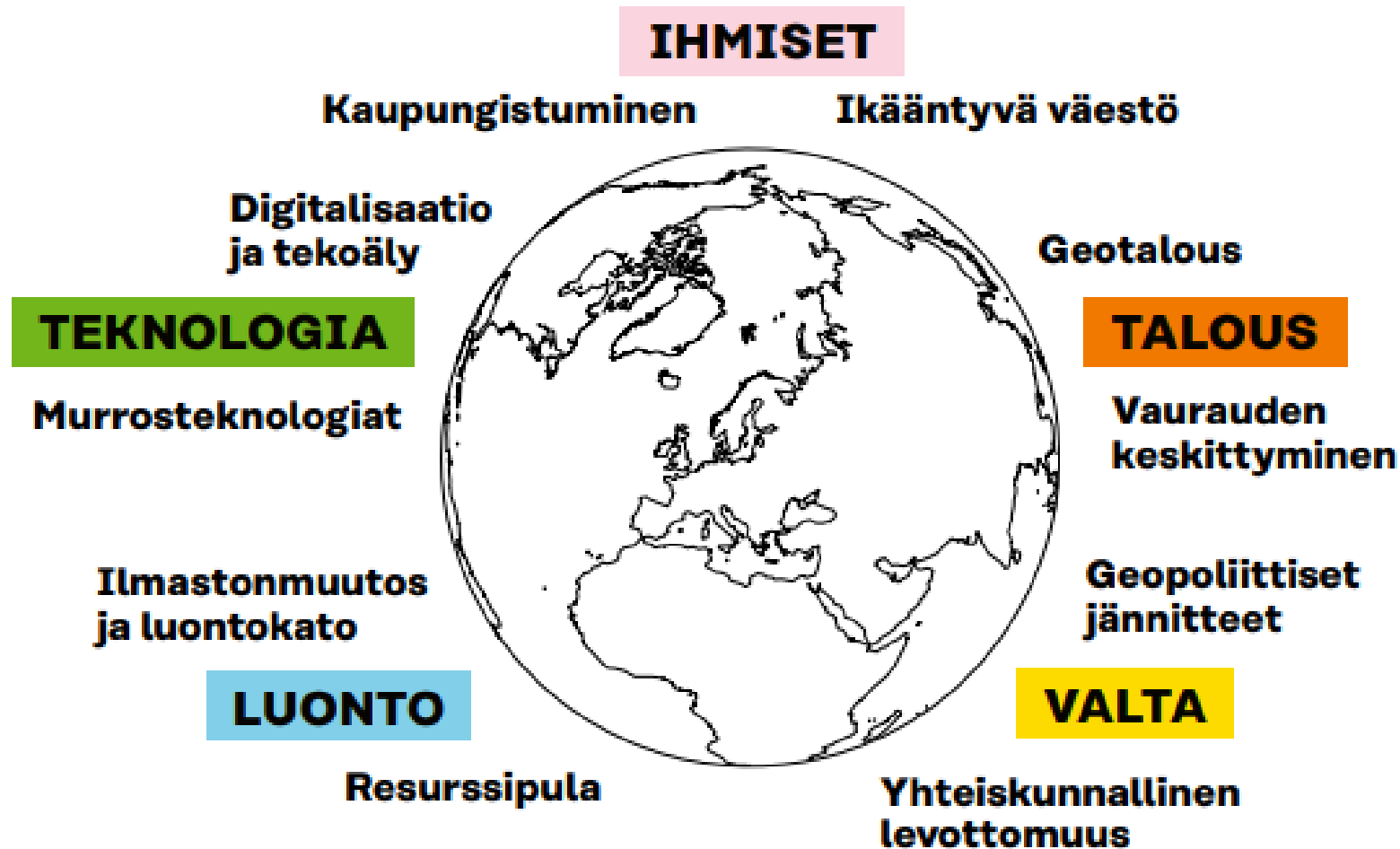


Esityksen sisältö

- Toimintaympäristön muutokset
- Näkökulmia
hyvinvointialueuudistuksen
tilanteesta
- Uudistuksen seuraava vaihe



Sitra: Globaalit megatrendit



Amsterdam Built the 'Perfect' Ethical AI System. It Still Failed.

Medium.com, June 2025

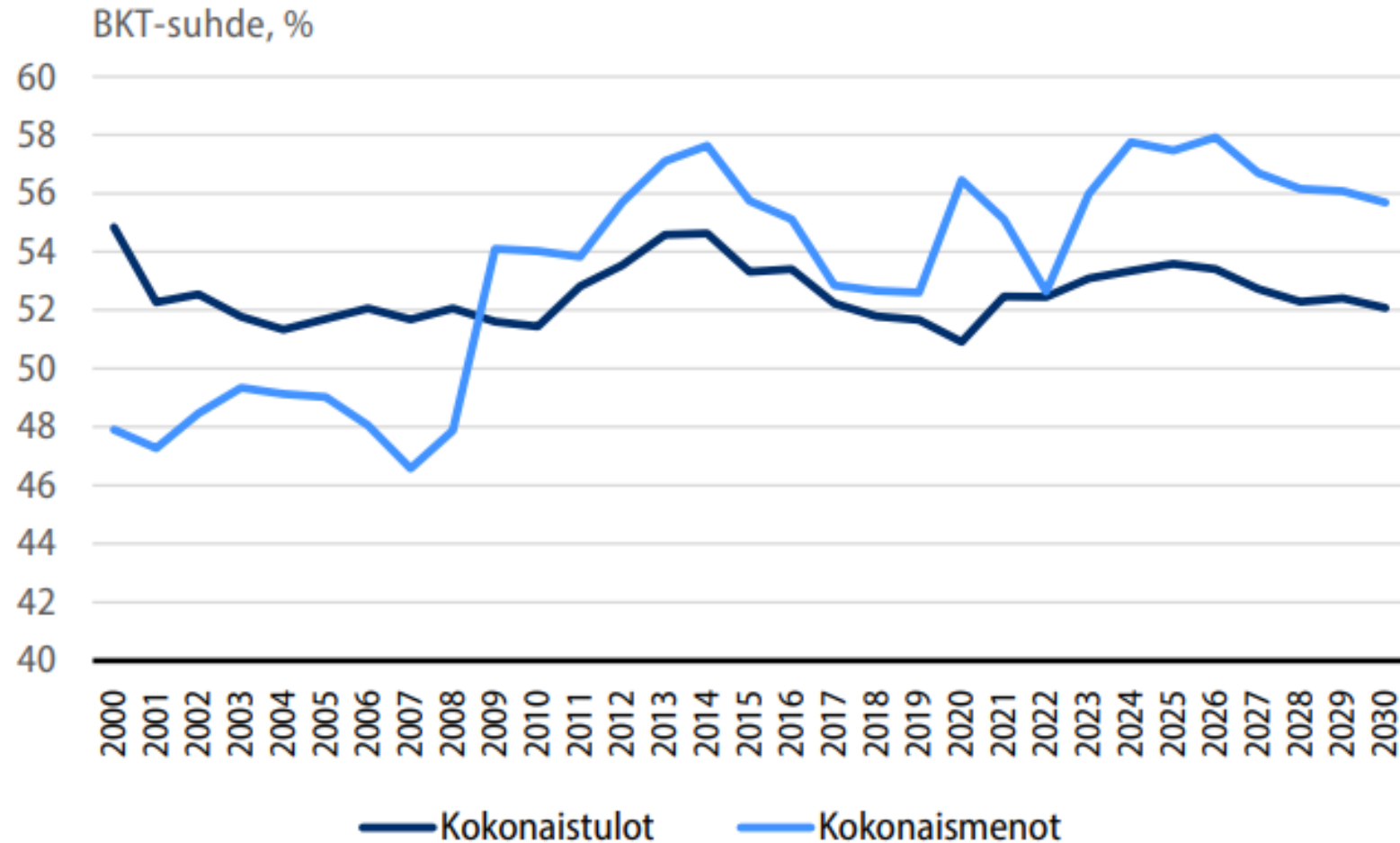


Esimerkki ikääntyminen Pirkanmaalla

Ikä-ryhmä	Muutos keskimäärin (2025-2035E)	Muutos 2026E*	Muutos 2030E*	Muutos 2035E*
85+	+5,4%	+6%	+22%	+69%
75–84	+0,7%	+2%	+10%	+7%
65–74	+0,1%	0%	+1%	+1%
20–64	+1,1%	+1%	+6%	+11%
0–19	-0,8%	-1%	-4%	-7%

*Muutos verrattuna vuoteen 2025

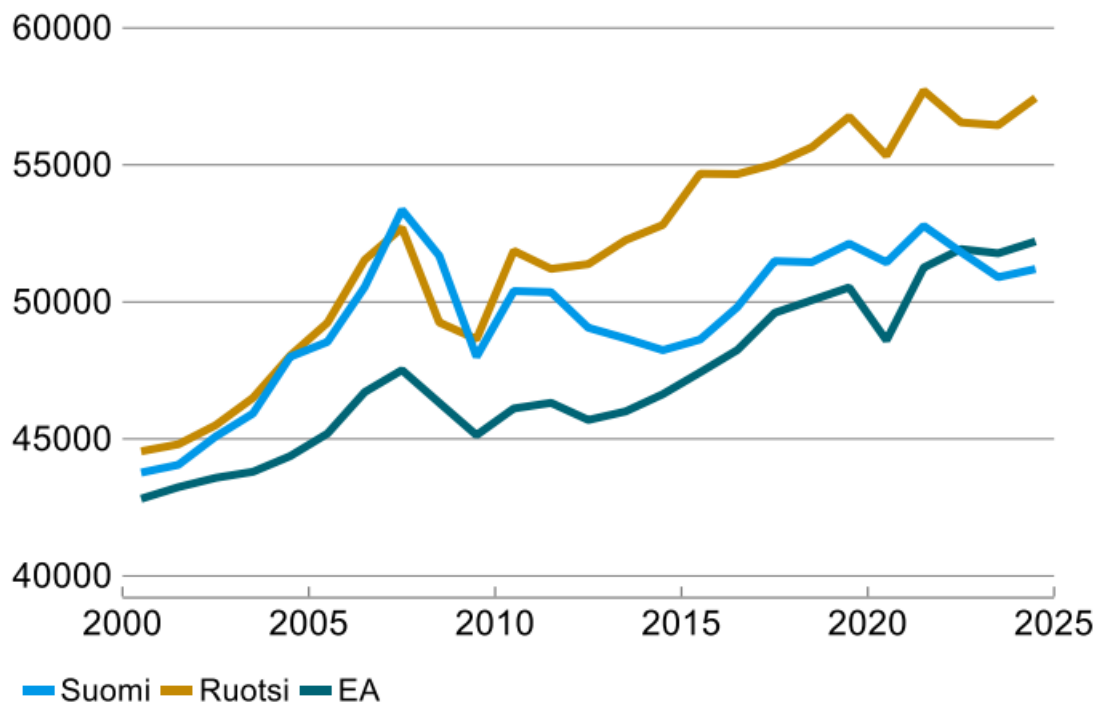
Julkiset menot ja tulot suhteessa BKT:hen



Suomen edellytykset ylläpitää pohjoismaista hyvinvointivaltiota heikentyneet

BKT suhteessa väestöön

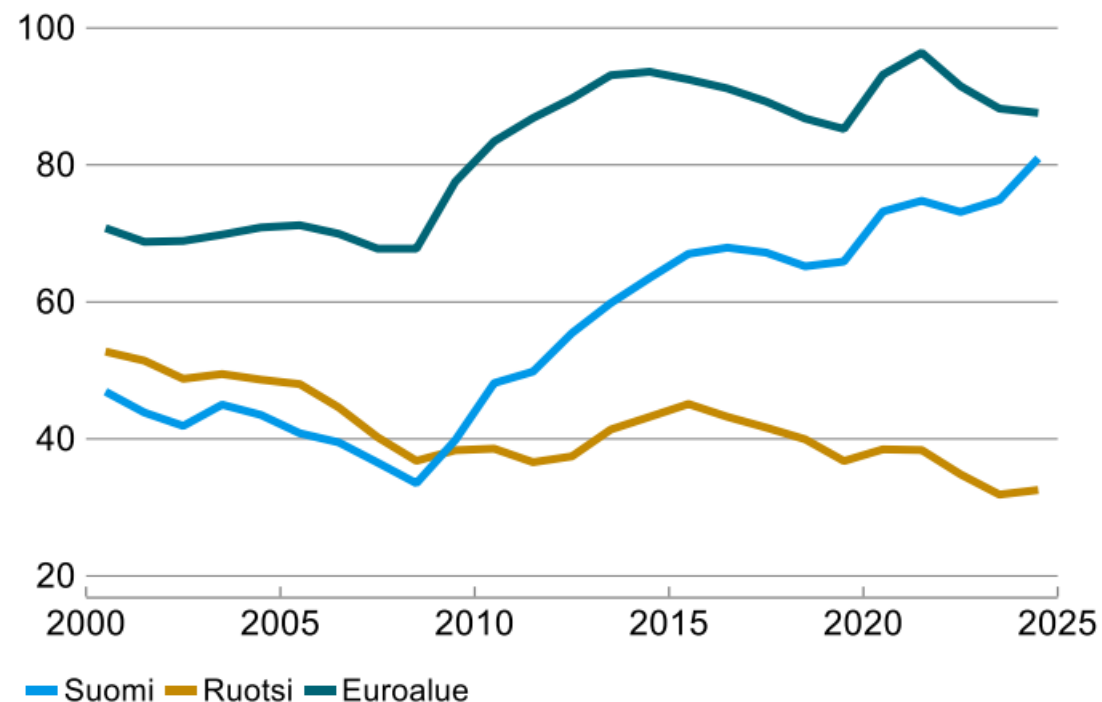
Ostovoimakorjattu vuoden 2022 hinnoin euroa



Lähde: OECD, Macrobond, VM

Julkinen velka

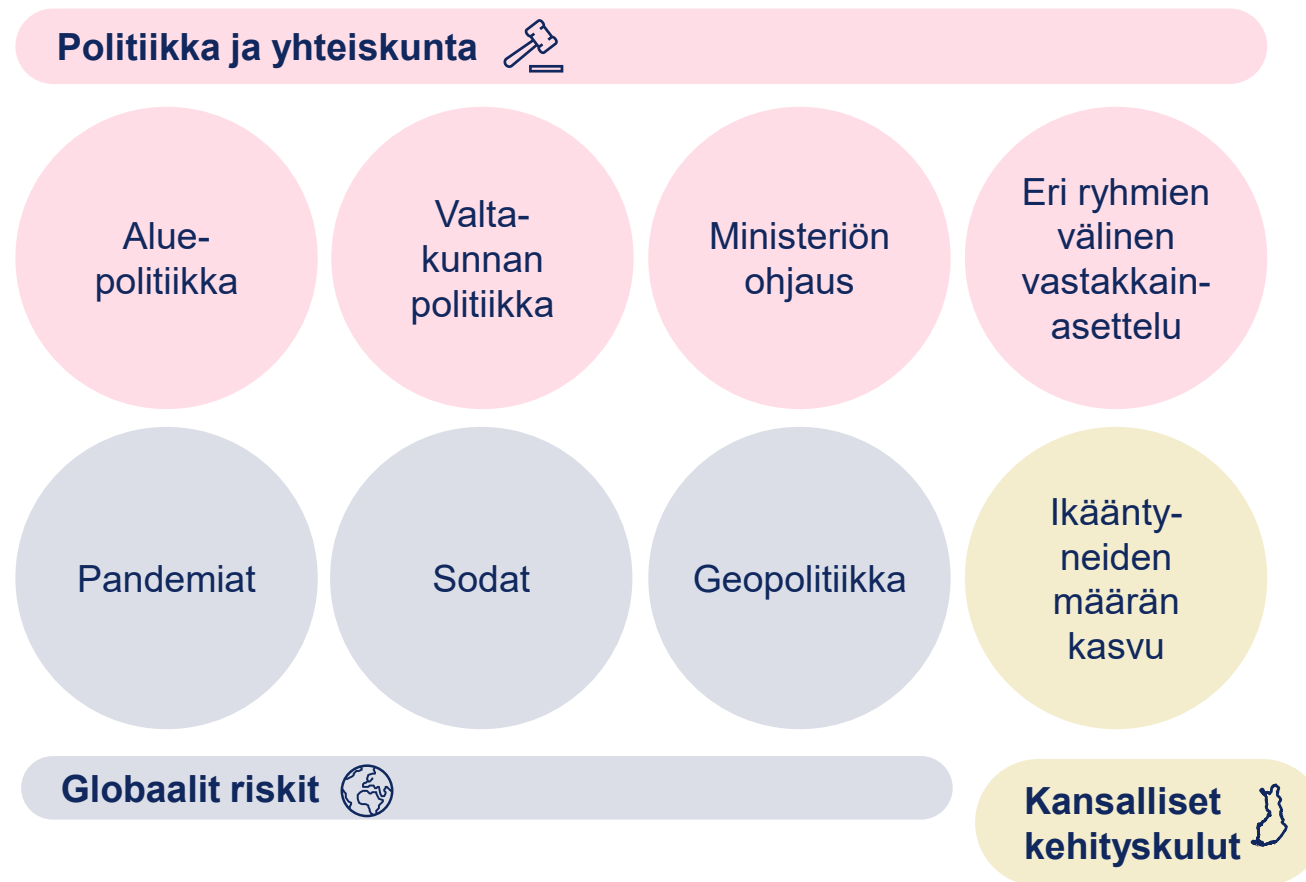
%, suhteessa BKT:seen



Lähde: Eurostat, Macrobond, VM

Toimintaympäristön muutokset näkyvät myös hyvinvointialueella

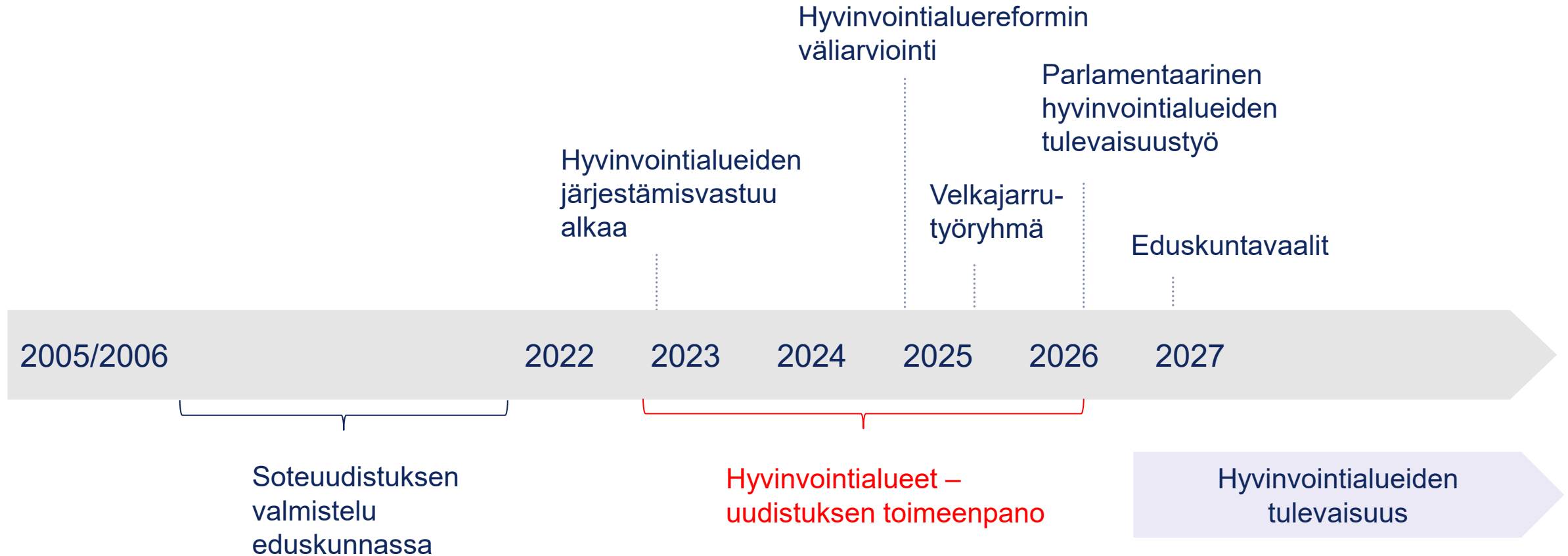
- resilienssi ja muutosten oikea-aikaisuus korostuu



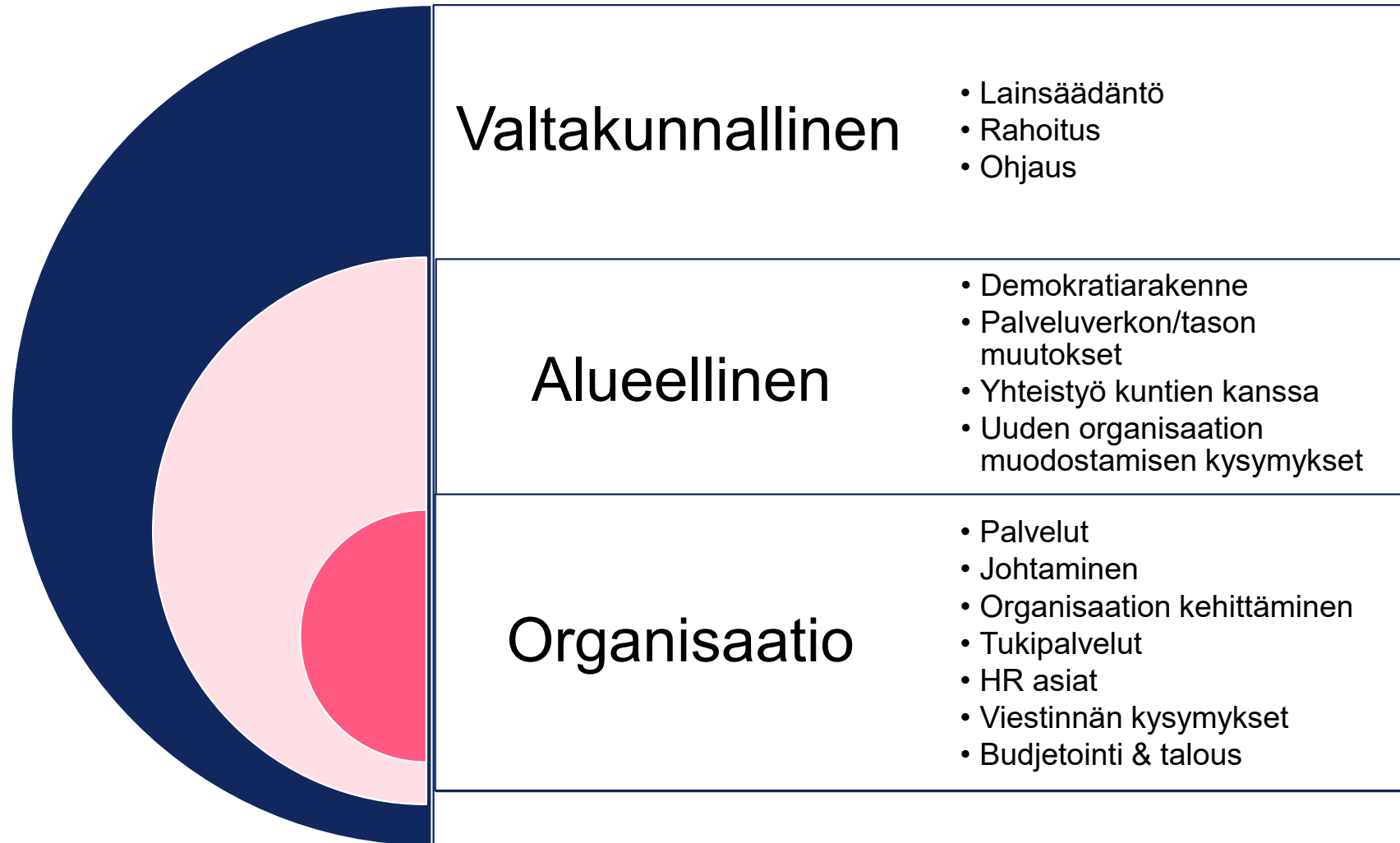


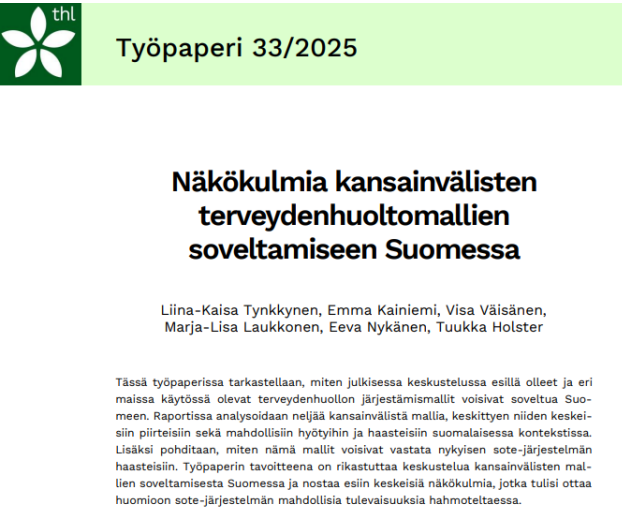
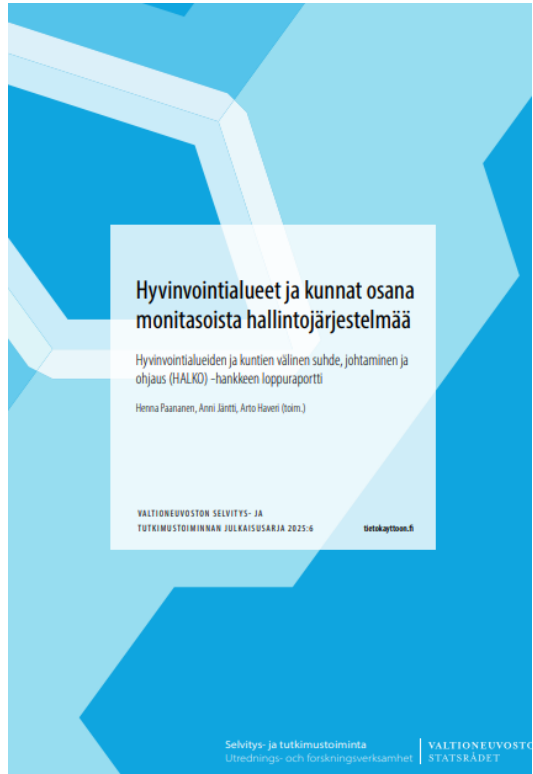
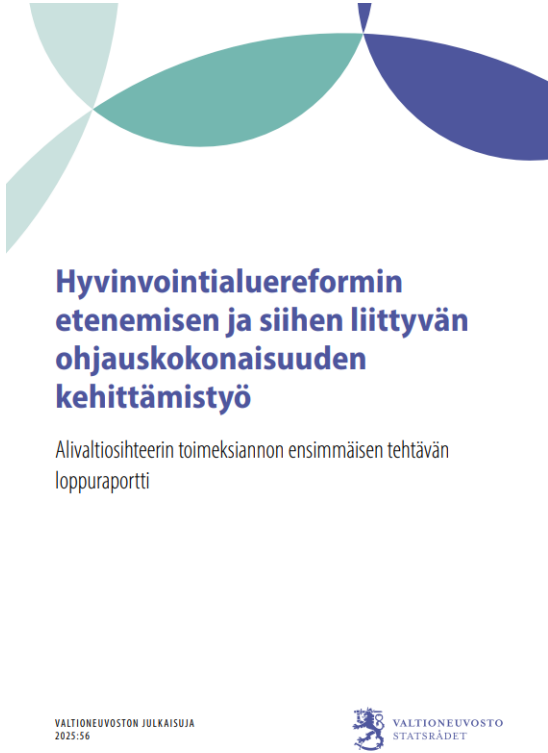
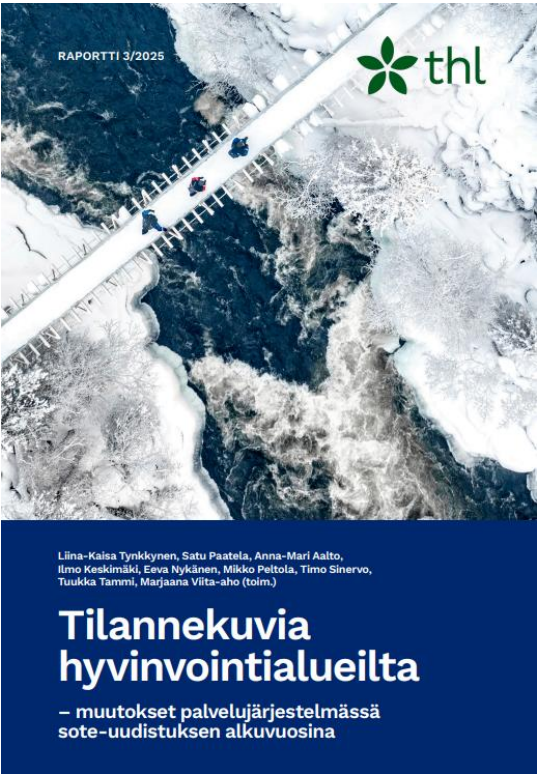
Rajut toimintaympäristön muutokset ja julkisen talouden haasteet pakottavat uudistamaan toimintatapoja ja rakenteita

Pitkä valmistelu, lyhyt toimeenpano-aika, ensimmäiset arvioinnit



Hyvinvointialueuudistus etenee monilla eri tasoilla ja on kompleksinen





Raporteissa toistuvat havainnot, THL

Kansallinen ohjaus

- Epäselvyydet, koordinaation puute ja jännitteet

Hallinnon tasojen väliset suhteet

- Hyvinvointialueiden itsehallinnon ja vahvan kansallisen ohjauksen välinen jännite
- Hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyö

Jaettu ymmärrys

- Yhteisen tilannekuvan ja tietopohjan puutteet

Politiikan painopisteet

- Talouspoliittisten tavoitteiden painottuminen kansallisessa ohjauksessa ja uudistuksen toimeenpanossa

Rahoitus

- Rahoitusmallin kehittäminen

Alueelliset erot

- uudistuksen etenemisessä
- palvelujärjestelmän toiminnassa

”Mainettaan parempi sote”

- Palvelujärjestelmän toiminnan positiiviset ja negatiiviset kehityskulu
- Uudistuksesta johtuen tai siitä huolimatta

Luottamuksen lasku

- Väestön
- Henkilöstön

Koontia suosituksista, THL

Kansallisen ohjauksen kehittämistarpeet

- Koordinaatio, tavoitteiden yhteensovittaminen

Sote-järjestelmän suunta

- Kohti alueellista vai kansallista järjestelmää?

Ylivaalikautisen yhteistyön tarve

- Etenkin vaikeat kysymykset kuten palveluvalikoima, sairaalaverkko, alueiden määrä, rahoitusmalli

Rakenteellisia uudistuksia tarve jatkaa

- Esim. esh järjestäminen

Hyvinvointialuein rahoitusmallin kehittäminen

- Esimerkiksi kannustavuuden osalta
- Verotusoikeus?

Terveystuollon rahoituksen uudistaminen

- So. monikanavaisen rahoituksen haasteisiin pureutuminen

Alueiden erilaisuuden huomioiminen

- Rääälöity ohjaus
- Alue-erojen kaventaminen

Luottamuksen palauttaminen

- Vain vähän pohdintaa siitä, miten

- ✓ Poliittinen sitoutuminen ja päätöksentekokyky
- ✓ Alueellinen reformisuunnitelma "policy"
- ✓ Yhtenäinen johtamisrakenne ja muutoksen ydinjoukko
- ✓ Kompetenssi, osaaminen
- ✓ Kyky osallistaa henkilöstö ja henkilöstön osallistuminen



Edellytykset alueellisen toimeenpanon onnistumiselle





Arvio reformin alueellisesta etenemisestä (14.2.2025)

HVA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Poliittinen sitoutuminen ja päätöksenteko																							
Alueellinen reformisuunnitelma																							
Yhtenäinen johtamisrakenne ja muutoksen ydinjoukko																							
Kompetenssi ja osaaminen																							
Kyky osallistaa henkilöstö ja sitoutuminen																							

Luokittelun lähteet:
Aluehaastattelut, THL:n arviointiraportit, arviointipäälliköiden haastattelut ja muut julkiset lähteet.



Toimiva kokonaisuus,
monia onnistumisia



Haasteita, jotka
vaikeuttavat etenemistä



Haasteita, jotka vaikeuttavat
etenemistä merkittävästi

Notkahduksen jälkeen kansalaisten luottamus terveydenhuoltojärjestelmään on nyt alkanut parantua

11. Kuinka paljon henkilökohtaisesti luotat seuraaviin tahoihin?

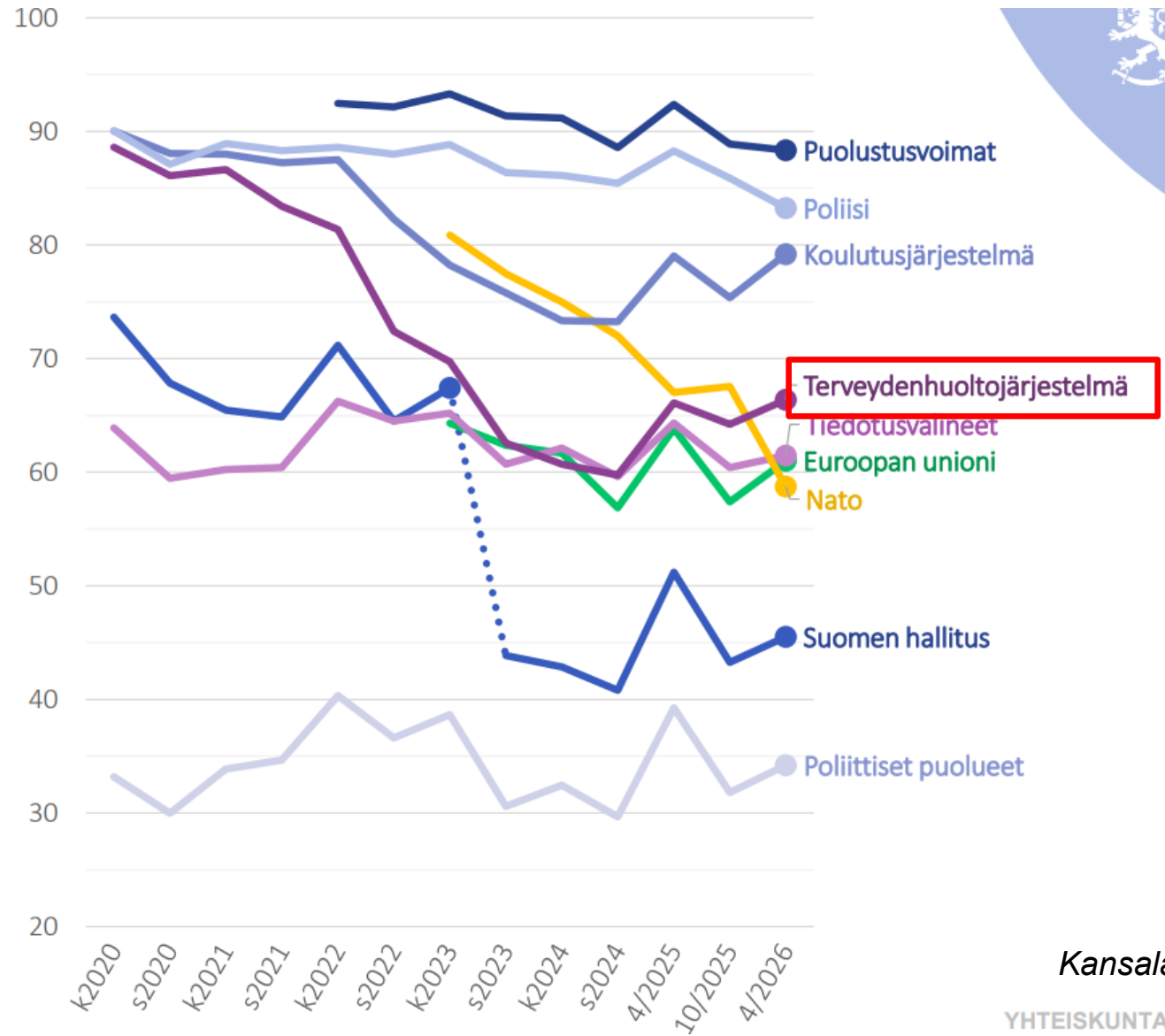
luottaa melko paljon tai täydellisesti, %

Kyselytiheys on harventunut vuodesta 2025 alkaen:
aiemmin n. 1 krt / kk, 2025- 2 krt / v

Kierros 45-46 (vk 17-23 / 2023): Kyselystä poistettu väliaikaisesti *Suomen hallitus*, kun uuden hallituksen muodostaminen oli kesken.

Kierros 45 (vk 17 / 2023): Lisätty *Nato* ja *EU*

Kierros 33 (vk 10 / 2022): Lisätty *puolustusvoimat*

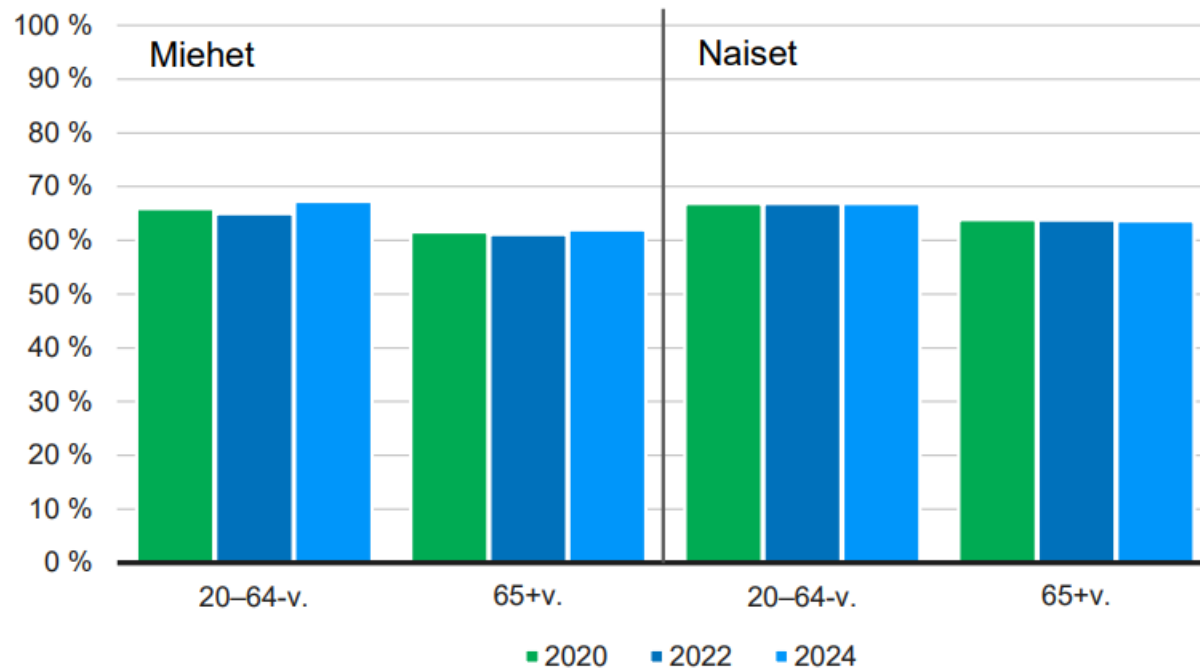


Kansalaispulsssi, 2026

YHTEISKUNTA

Asiakastyytyväisyys säilynyt korkealla tasolla

Myönteinen asiakaskokemus viimeksi käytetyssä terveyspalvelussa (%)



- Kaksi kolmesta terveyspalveluja käyttäneistä arvioi myönteisesti saamaansa palvelua.
- Osuudet ovat säilyneet ennallaan vuosina 2020–2024.

Hyvinvointialueiden taloustilanne, ennuste 6/2026

Hyvinvointialue/ yhtymä	Tilikauden yli-/alijäämä				Kumulatiivinen yli- /alijäämä 31.12.2026, milj.€	Kattamaton alijäämä 31.12.2026, milj. €
	Tulosennuste 2026, milj.€	TA2026, milj.€ (alkup. ta)	Ero, milj.€	TP2025, milj. €		
Etelä-Karjala	7	0	7	-12	-78	-75
Etelä-Pohjanmaa	9	21	-13	-17	-113	-113
Etelä-Savo	8	7	0	3	-66	-61
Helsinki	92	54	38	169	319	0
Itä-Uusimaa	-6	-8	2	-13	-104	-104
Kainuu	2	8	-5	6	-22	-22
Kanta-Häme	35	96	-61	24	-50	-50
Keski-Pohjanmaa	5	5	0	10	-22	-22
Keski-Suomi	7	0	7	-53	-301	-301
Keski-Uusimaa	3	5	-2	8	-122	-122
Kymenlaakso	-14	-27	13	-11	-118	-118
Lappi	15	-6	21	4	-159	-155
Länsi-Uusimaa	90	60	30	128	93	0
Pirkanmaa	83	86	-3	125	15	0
Pohjanmaa	11	51	-40	17	-38	-38
Pohjois-Karjala	3	17	-14	12	-55	-54
Pohjois-Pohjanmaa	58	37	21	57	-19	-11
Pohjois-Savo	9	7	2	5	-114	-114
Päijät-Häme	1	8	-7	-9	-89	-89
Satakunta	3	9	-6	43	-47	-47
Vantaa ja Kerava	86	50	36	107	32	0
Varsinais-Suomi	94	52	43	121	-44	-43
Yhteensä	601	531	70	725	-1101	-1538
HUS -yhtymä	38	0	38	163	60	0

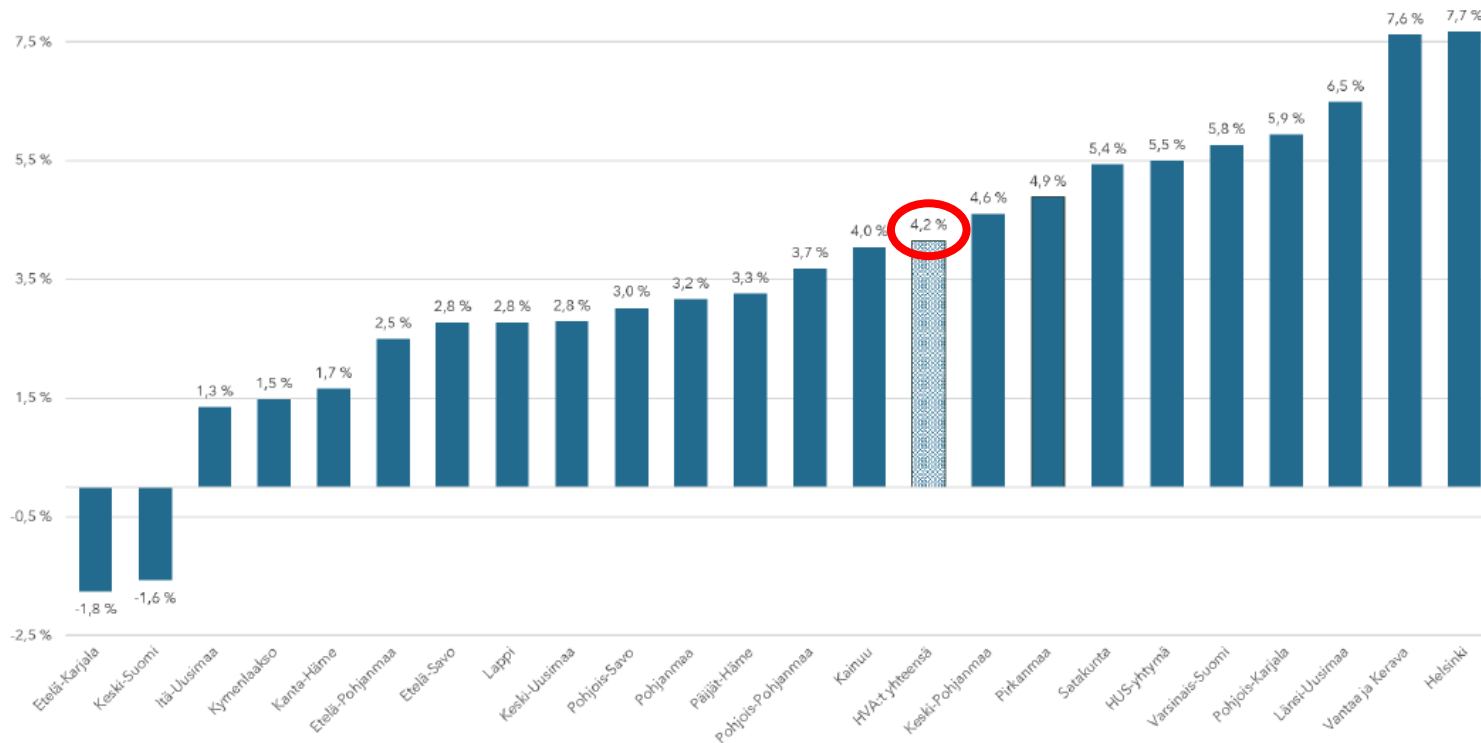
Ennusteen mukaan kattamatonta alijäämää vuoden lopussa vielä noin 1,5 miljardia.

Ennusteen perusteella neljä aluetta saisi alijäämänsä katettua 2026 loppuun mennessä.

Hyvinvointialueiden talouden eriytyminen on voimakasta. Kertynyttä alijäämää ennusteen mukaan vuoden 2026 lopussa suurimmillaan 300 M€ ja toisaalta ylijäämää suurimmillaan myös yli 300 M€.

Hyvinvointialueiden nettokustannusten muutoksia

Nettokustannusten muutos e26/TP25, %



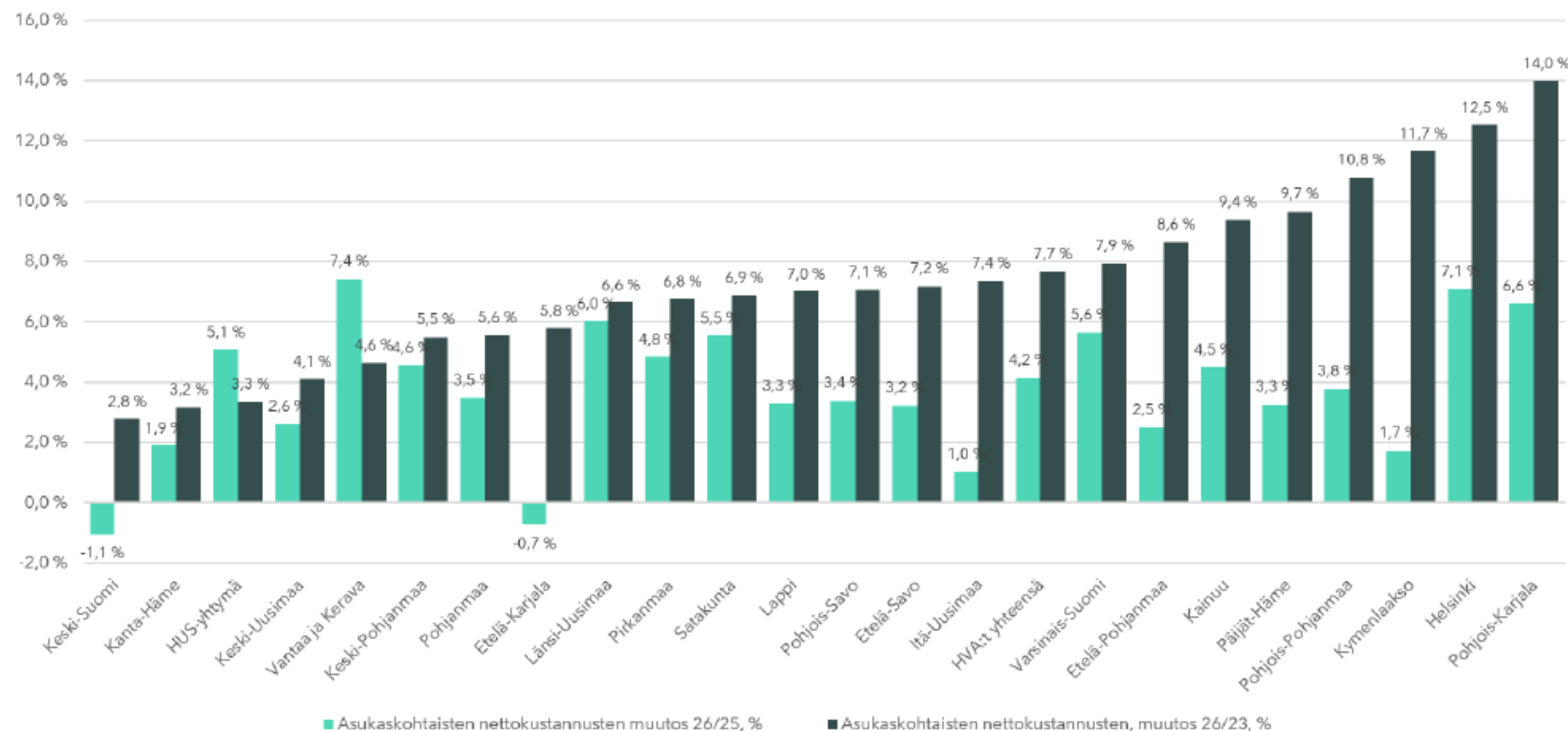
Nettokustannusten muutos ollut historiallisen pientä 2023-2025

Nettokäyttökustannusten kasvu oli 1,3 % 2024-2025

Nyt 2025-2026 kasvu on kuitenkin suurempaa (4,2 %) johtuen esim. alueiden tasapainotustoimien ajallisista eroista. Kasvun suuruuden taustalla on myös tukien ja avustusten (erit. VN9666) 51 % (274 M€) pienentyminen.

Toimintamenojen kasvu 2025-2026 on ennusteissa edelleen vain 2,7%.

Asukaskohtaisten nettokustannusten muutos 2023 - 2026, %



Kolmen vuoden yli asukaskohtaisten nettokustannusten muutoksissa suuria eroja alueiden välillä.

Pienimmät nettomenojen kasvut eivät välttämättä ole johtaneet tasapainoiseen talouteen.
→ Rahoitusjärjestelmän haasteet?

HYVIL



**Haasteita on, mutta kokonaisuutena
hyvinvointialueet tuottavat
alueidensa palveluita paremmin kuin
ennen uudistusta**

Reformi siirtyy toiseen vaiheeseen

- On vielä epäselvää mitä se pitää sisällään
- Seuraava hallitusohjelma luo raamin tuleville vuosille
- Julkinen talous luo paineen uudistuksen jatkokehittämiselle ja suunnalle

Vahva keskustelu uudistuksesta jatkuu vilkkaana

Valtion vahva ohjaus, epäselvät vastuut ja taloushaasteet kiristävät kuntien ja hyvinvointialueiden välejä

Hallituksen esitys sote-rahoituksen muutoksesta rankaisee rankalla kädellä säästämisestä

Hyvinvointialueiden kriisi ei ole yllätys – se on seuraus vuosien virheistä



Jari Palonen 14.11.2025 13:30 |

Professori: Sote-uudistus itsessään merkittävä syy menojen kasvuun (Verkkouutiset)

Sote on epäonnistumassa – kilpailua rajoitetaan ja tuottavuus romahtaa

Sote-uudistus

Pääkirjoitukset | Pääkirjoitus

Soten suuret lupaukset vaihtuivat leikkauslistoihin

Kestää vielä vuosia ennen kuin tiedämme, oliko sote-uudistus susi jo syntyessään.

Soten uudistamiselle kritiikkiä – "Onnuttu toispuoleisesti terveydenhuollon ehdoilla", sanoo sosiaalityön professori



Kansanterveyden ja hyvinvoinnin keskeinen haaste on edelleen olemassa

Vaikka yleisimpien mittareiden valossa suomalaiset näyttävät kohtuullisen hyvinvoivalta kansakunnalta, ei itsetyytyväisyyteen ole aihetta.

Hyvinvointi ei jakaudu väestössä tasaisesti. Sosiaalisen aseman mukaiset terveyserot ovat säilyneet Suomessa suurina.



Hyvinvointialueuudistuksen väliarvioinnin suosituksia



Lyhyen aikavälin suositukset

Heti toimeenpantavat

1

Vahvistetaan ja selkeytetään kansallista hyvinvointialueiden ohjausta.

2

Korjataan rahoitusmallin keskeiset tunnistetut ongelmakohdat.

3

Kehitetään hyvinvointialueiden rahoitusmallia kannustavammaksi vaihteittain.

4

Vahvistetaan suunnitelmallisuutta sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen palvelujärjestelmän uudistamiseksi yli vaalikausien.

5

Arvioidaan hyvinvointialuerakenne ja alueiden määrän kansallisesti.

6

Arvioidaan sairaala- ja päivystysverkon tiivistämistä.

7

Jatketaan julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän palveluvalikoiman säädösvalmistelun kehittämistyötä.

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**



Pitkän aikavälin suositukset

Seuraavan hallituskauden aikana

Linjataan hyvinvointialueiden asema osana sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen palvelujärjestelmää: entistä vahvempi alueiden itsehallinto, nykymallin kehittäminen vai vahvempi valtion ohjaus.

A

Jatkosuositukset **aiempaa vahvempaan alueiden itsehallintoon** perustuvaan malliin:

Valmistellaan hyvinvointialueiden verotusoikeuden ja veropohjan tasausjärjestelmän käyttöönotto.

Kevennetään hyvinvointialueiden kansallista ohjausta vastaamaan hyvinvointialuelain lähtökohtia, kun alueet ovat saavuttaneet riittävän toiminnallisen ja taloudellisen vakauden.

B

Jatkosuositus aiempaa vahvempaan **kansalliseen ohjaukseen** perustuvaan malliin:

Selvitetään, onko tarpeen koota hyvinvointialueiden ohjaus yhden kansallisen toimijan vastuulle.

Taloudellinen tilanne on sekä haaste että mahdollisuus



Yhteinen omistajuus

Suurten uudistusten onnistumisessa on niin sanottu yhteinen omistajuus keskiössä.

Yhteisellä omistajuudella tarkoitetaan sitä miten kukin kokee kokonaisuuden merkityksellisyyden omalta kannaltaan.



Itsenäinen ja hyvinvoiva,
maailman onnellisin maa,
Suomi, ei ole itsestäänselvyys.
Sen eteen on tehty ja on
jatkossakin tehtävä paljon työtä.
Kukin osallistukoon
mahdollisuuksiensa mukaan.



Uudistuksen seuraava vaihe on merkittävä, ja se vaatii yhteistyötä, innovaatioita sekä yhteistä omistajuutta

Puheiden lisäksi konkreettisia tekoja

- Me kaikki teemme suuntaa uudistukselle
- Keskittyminen tämän hetken arjen haasteisiin ei ole riittävää, on katsottava pidemmälle ja toimittava aktiivisesti
- Uudistuksen suunnittelijoilla, johtajilla ja päättäjillä katseen tulisi olla erityisesti Suomessa, sen tulevaisuudessa ja toisaalta alueiden väestön terveyden hyvinvoinnissa ja palveluissa
- Katsetta tulisi nostaa nykyisistä rakenteista ja arjen ongelmista strategisempaan ja pidemmälle tulevaisuuteen tähtäävään suunnitteluun



Kiitos!

Marina Erhola
hyvinvointialuejohtaja
marina.erhola@pirha.fi

pirha.fi



**Pirkanmaan
hyvinvointialue**